

[PROJEKT]

UCHWAŁA NR/...../2016
Rady Powiatu
Ropczycko-Sędziszowskiego
z dnia 27 kwietnia 2016r.

w sprawie Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016-2020 pn. RODZINA BEZ PRZEMOCY

Działając na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz.U. 2015, poz. 1445 z późn. zmianami) oraz na podstawie art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz.U. 2015, poz. 1390 z późn. zmianami)

Rada Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego uchwala co następuje:

§ 1. Uchwala się **Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016-2020 pn. RODZINA BEZ PRZEMOCY**, który stanowi Załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego i Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach.

§ 3. Nadzór nad wykonaniem Uchwały powierza się Komisji Zdrowia i Bezpieczeństwa.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Załącznik do Uchwały Nr.....
Rady Powiatu Ropczycko-Sędziszowskiego
z dnia 2016 r.*

***Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie
oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016-2020
pn. RODZINA BEZ PRZEMOCY***

Spis treści

Wstęp	4
1. Podstawy prawne Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016-2020 pn. Rodzina bez przemocy.....	5
2. Zadania samorządu powiatu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie..	6
3. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie	8
4. Skala zjawiska przemocy w rodzinie	11
5. Charakterystyka lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	15
6. Cele, zadania i wskaźniki osiągnięcia celów Programu	16
7. Realizatorzy, finansowanie, monitoring i ewaluacja Programu	18
Bibliografia	20

Harmonogram realizacji **Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016-2020 pn. RODZINA BEZ PRZEMOCY**

Wstęp

Zjawisko przemocy w rodzinie od wielu lat uważane jest za ważny problem społeczny. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.) w rozdziale drugim, poświęconym „Wolnościom, Prawom i Obowiązkom Człowieka i Obywatela”, reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne. Konstytucja przyznaje każdemu prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 1390) nakłada na organy samorządu terytorialnego realizację działań, mających na celu ograniczenie zjawiska przemocy.

Głównym celem Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016-2020 pn. Rodzina bez przemocy jest zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w powiecie ropczycko-sędziszowskim. Do opracowania niniejszego Programu wykorzystano dane uzyskane w etapie ewaluacji projektu pn. „*RODZINA BEZ PRZEMOCY Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2011-2015*” od instytucji zaangażowanych w jego realizację. Uzyskane dane umożliwiły dokonanie analizy działalności poszczególnych instytucji powiatowych i gminnych oraz określenie strategii działań na lata 2016-2020 w zakresie ograniczania zjawiska przemocy w rodzinie.

W Programie zostały określone obszary obejmujące działania związane z profilaktyką i edukacją, których celem jest uwrażliwienie społeczeństwa na występujące zjawisko przemocy, a także zadania dotyczące zarówno ochrony oraz wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, jak i mające na celu zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Odniesiono się również do kontekstu systemowego, przewidując działania adresowane do specjalistów i instytucji, zmierzające do tworzenia oraz doskonalenia spójnego i efektywnego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

W pierwszej części niniejszego Programu dokonano charakterystyki zjawiska przemocy w rodzinie. W kolejnej części została przedstawiona analiza danych na temat zjawiska przemocy w rodzinie na poziomie lokalnym i ogólnopolskim, a następnie opis zasobów instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie powiatu ropczycko-sędziszowskiego. Program określa cele szczegółowe, którym przypisano odpowiednie zadania mające doprowadzić do realizacji przyjętych założeń. Następnie uszczegółowione zostały wskaźniki, będące miernikami osiągnięcia zakładanych celów, a także realizatorzy zadań i sposób finansowania oraz sposób monitorowania i ewaluacji.

W miarę pojawiania się nowych potrzeb działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie ujęte w niniejszym Programie mogą ulegać zmianom i dostosowaniu do bieżących potrzeb. Pełna realizacja celów Programu uzależniona będzie od stopnia zaangażowania wszystkich podmiotów realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie powiatu.

1. Podstawy prawne

Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016-2020 pn. Rodzina bez przemocy

Opracowanie i realizacja niniejszego programu wynika z art. 6 pkt 3 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz.U. 2015, poz. 1390 z późn. zm.) oraz ma związek z innymi aktami prawnymi i dokumentami programowymi:

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 163, z późn. zm.);
2. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r. poz. 1916 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 1890 z późn. zm.);
4. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.);
5. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2016 r., poz. 147 z późn. zm.);
6. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2015 r. poz. 583, z późn. zm.);
7. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r., poz. 178, z późn. zm.);
8. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. Nr 50, poz. 259);
9. Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. Nr 209, poz. 1245);
10. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 81, poz. 448);
11. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy (Dz. U. z 2010 r. Nr 201, poz. 1334);
12. Uchwała Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie na lata 2014–2020;

Przemoc w rodzinie, jako problem ogólnospołeczny, ujmowany w kontekście łamania praw człowieka znalazł odzwierciedlenie w wielu dokumentach międzynarodowych:

- Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 roku;
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 roku;
- Konwencja w sprawie eliminacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z 1979 roku;
- Deklaracja Wiedeńska i Program Działań z 1993 roku;
- Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 roku;
- Deklaracja Pekińska i Platforma Działania z 1995 roku;

Akty prawne Rady Europy:

- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rec.(2002) 5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z dnia 30 kwietnia 2002 roku;
- Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie;
- Rekomendacja Komitetu Ministrów R (90) 2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z dnia 15 stycznia 1990 roku;
- Rekomendacja Komitetu Ministrów R (85) 4 w sprawie przemocy w rodzinie z dnia 26 marca 1985 roku;
- Europejska Konwencja o wykonywaniu prawa dzieci z dnia 25 stycznia 1996 roku;
- Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej;

Dokumenty Unii Europejskiej:

- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 roku;
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych; działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet - 2004/2220 (INI).

2. Zadania samorządu powiatu z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

W myśl przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego, interwencji kryzysowej i wsparcia, ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze

wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej, zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania. Natomiast wobec osób stosujących przemoc w rodzinie stosuje się środki mające na celu zapobieganie ich kontaktowaniu się z osobami pokrzywdzonymi oraz oddziaływania korekcyjno-edukacyjne.

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, jak również zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia i ośrodkach interwencji kryzysowej.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, a także opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Ponadto organy administracji rządowej i samorządowej współdziałają z organizacjami pozarządowymi oraz kościołami i związkami wyznaniowymi w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą, oddziaływania na osoby stosujące przemoc oraz podnoszenia świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.

Realizacja zadań powiatu wynikających z art. 19. ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, związanych ze świadczeniem pomocy społecznej osobom z powodu przemocy w rodzinie, obejmuje głównie:

- prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów oświatowych.

Do zadań z zakresu administracji rządowej wynikających z art. 20. ww. ustawy realizowanych przez powiat należy także realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

W myśl przepisów tejże ustawy świadczeniami pomocy społecznej skierowanymi m. in. do osób znajdujących się w sytuacji przemocy w rodzinie są:

- **Praca socjalna** świadczona na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym.
- **Poradnictwo specjalistyczne**, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, które jest świadczone osobom i rodzinom, mającym trudności lub

wykazującym potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

- **Interwencja kryzysowa** stanowiąca zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych – schronienia do 3 miesięcy.

3. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

Na zagadnienie przemocy w rodzinie należy spojrzeć z wielu perspektyw, gdyż przemocą domową zajmuje się szereg dyscyplin naukowych, takich jak: psychologia, pedagogika, prawo, socjologia, polityka społeczna, itd. Z tego powodu precyzyjne zdefiniowanie zjawiska przemocy rodzinie nastrocza wielu problemów interpretacyjnych. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 1390) definiuje **Przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób” najbliższych, „w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.**

Osobą dotkniętą przemocą w rodzinie może być każdy, a w szczególności: współmałżonkowie, partnerzy w związkach nieformalnych, dzieci, osoby starsze, osoby niepełnosprawne.

Podstawowe kryteria charakteryzujące zjawisko przemocy w rodzinie to:

- **Intencjonalność** – działania sprawcy są celowe i zamierzone, nie dzieją się przypadkowo. Ich przypadkowość sprawca często stara się udowodnić. Intencjonalność nie oznacza tylko i wyłącznie celowego zadawania bólu i krzywdzenia ofiary, a dotyczy dążenia do uzyskania kontroli, władzy, bezwzględного posłuszeństwa. W przekonaniu sprawcy on sam jest osobą, która ma wiedzę o tym, co jest dobre dla osoby, którą krzywdzi, w związku z tym uważa, że powinien podejmować decyzje, a inni członkowie rodziny muszą się podporządkować.
- **Dysproporcja sił** – w rodzinach z problemem przemocy istnieje nierównowaga sił w aspekcie fizycznym, ale także materialnym, psychicznym, kulturowym, społecznym. W wyniku stosowania przemocy dysproporcja ta się pogłębia, ofiara czuje się coraz bardziej bezbronna i bezradna, a sprawca ma coraz większe poczucie bezkarności. Źródłem dysproporcji sił są m.in. wiek, płeć, stan zdrowia, dysponowanie majątkiem.

- **Naruszanie godności i praw** – w szczególności narażenie ofiary na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia. Sprawca traktuje partnera jak przedmiot odmawiając mu poczucia sprawstwa, podmiotowości, a tym samym narusza jego godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, poniża ofiarę, deprecjonuje ją, ośmiesza, pozbawia prawa do pracy, godziwych warunków życia, tajemnicy korespondencji, ochrony zdrowia, kontaktów z najbliższymi.
- **Powodowanie cierpienia i szkód** – ofiary traktowane w sposób bezlitosny, niegodny, doznają szkód fizycznych i psychicznych. Często po długotrwałej sytuacji traumatycznej nabierają przekonania, iż zasługują na takie traktowanie.

Najczęstsze formy przemocy w rodzinie to:

- **Przemoc fizyczna** - popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, niebezpieczna jazda pojazdem, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.
- **Przemoc psychiczna** - wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.
- **Przemoc seksualna** - wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety, itp.
- **Przemoc ekonomiczna** - odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych materialnych potrzeb członków rodziny, itp.
- **Zaniedbywanie** - sytuacje, w których najbardziej podstawowe potrzeby dziecka nie są zaspokajane przez osoby za to odpowiedzialne. Zjawisko przejawia się w sferze fizycznej oraz psychicznej odpowiednio do wieku rozwojowego dziecka. Powtarzająca się przemoc powoduje, że sprawca uznaje brak reakcji na jego działania jako przyzwolenie na jej dalsze stosowanie. Tym samym nabiera ona charakteru cyklicznego, w którym można wyodrębnić następujące fazy:
- **Faza narastania napięcia** jest początkiem cyklu. Charakteryzuje się ona wyczuwalnym wzrostem napięcia. Osoby doznające przemocy określają tę fazę mianem ciszy przed burzą. Sprawca jest rozdrażniony, łatwo wpada w gniew, jest pełen pretensji i uszczypliwości. Jednocześnie przerzuca odpowiedzialność za taki stan rzeczy na ofiarę („widzisz co spowodowałaś, jak się zdenerwowałem”). Mimo starań ofiary, by uspokoić sprawcę poprzez spełnianie jego życzeń, zaczyna pojawiać się agresja.
- **Faza ostrej przemocy** to faza, w której wzbierające napięcie eksploduje, powoduje wybuch emocji, często zupełnie niekontrolowany, nieadekwatny do przyczyny podawanej przez sprawcę. Sprawca, zamieniając się w kata, jest nieobliczalny, agresywny wobec rodziny, niszczy sprzęty, zwiększając ryzyko dużych szkód fizycznych. Najczęściej po akcie ostrej przemocy ofiara decyduje

o szukaniu pomocy, ujawnieniu przemocy, rozstaniu ze sprawcą lub uruchomieniu działań prawnych. Całą sytuacją zszokowana jest nie tylko ofiara, ale też sprawca przemocy. Po wyładowaniu gniewu dostrzega on ogrom szkód, jakie wyrządził i stara się je tymczasowo naprawić.

- **Faza młodowego młesięcia** - dla sprawcy to czas skruchy, zadośćuczynienia, angażowania się w naprawienie szkód, zapobiegania konsekwencjom, deklaracji poprawy i okazywania miłości. Sprawca przekonuje ofiarę, że przemoc już więcej się nie powtórzy, uwodzi ofiarę, która wbrew rozsądkowi wierzy w składane deklaracje. Często bywa też, że ofiara przemocy ciesząc się chwilami normalności, wycofuje sprawy sądowe czy też odmawia składania zeznań. Niebezpieczeństwo tej fazy polega na tym, że sprawca nie jest w stanie długo pełnić takiej roli i cykl się powtarza, z czasem przybierając na sile. Faza ta daje ofierze złudną nadzieję, a także opóźnia poszukiwanie pomocy i wychodzenie z kręgu przemocy.

Przemocy domowej często towarzyszy picie alkoholu. Według statystyk 60 – 90 % przypadków stosowania przemocy ma związek z pozostawianiem sprawcy pod wpływem alkoholu, a około 40 % partnerów znęcających się nad rodziną to osoby uzależnione od alkoholu. Prawdopodobieństwo wystąpienia aktów przemocy w rodzinach alkoholowych jest ponad dwukrotnie większe niż w pozostałych. W stanie nietrzeźwości znikają mechanizmy samokontroli i nasilają się zachowania agresywne. Łączenie przemocy z problemem alkoholowym jest całkowicie uzasadnione, bo współwystępowanie obu zjawisk jest bezsprzeczne, ale część aktów przemocy dokonywana jest bez udziału alkoholu.

Doświadczenie przemocy jest jedną z wielu sytuacji kryzysowych. Kryzys jest odczuwaniem lub doświadczaniem wydarzenia bądź sytuacji jako trudności nie do zniesienia, wyczerpującej zasoby wytrzymałości i naruszającej mechanizmy radzenia sobie z trudnościami. U osoby będącej w kryzysie, która nie otrzyma stosownego wsparcia, mogą wystąpić poważne zaburzenia afektywne, behawioralne i poznawcze.

Przemoc w rodzinie jest doświadczeniem traumatycznym i zawsze przynosi szkody, zwłaszcza jeśli chodzi o zdrowie psychiczne i fizyczne. Doświadczenie przemocy w dzieciństwie ma wpływ na całe życie i podwyższa ryzyko stosowania przemocy wobec innych osób w dorosłym wieku. U dzieci doświadczających przemocy lub będących jej świadkami mogą pojawiać się trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych grupach młodzieżowych, w tym przestępczych, a także nadużywanie alkoholu, narkotyków i wysoki poziom agresji.

Osoby dorosłe doznające przemocy ze strony partnera często cierpią na różnego rodzaju choroby somatyczne, związane z długotrwałym stresem, zaburzenia emocjonalne, stany depresyjne i lękowe. Jedną z cech charakteryzujących zachowania osób doświadczających przemocy w rodzinie jest: rozchwianie emocjonalne, niepewność, częste, niezrozumiałe zmiany decyzji, ciągłe poczucie zagrożenia.

Przemoc w rodzinie, jak każde zdarzenie traumatyczne, skutkować może następstwami w postaci: ostrej reakcji na stres ujawniającej się w okresie miesiąca od traumatycznego wydarzenia, depresji, uzależnienia i nadużywania substancji chemicznych, zaburzeń osobowości, zachowań autoagresywnych, zespołu lęku uogólnionego, pariki, psychoz, objawów somatycznych (zwłaszcza u dzieci – ofiar przemocy), niezdolności określenia granic dopuszczalności różnych zachowań w relacji, bezsilności, izolacji społecznej, strachu przed siłą partnera, przed rozpadem związku,

przed samotnością, przed utratą dzieci, które zabierze partner, rezygnacji, poddania się, niczym nieuzasadnionej nadziei na zmianę wynikającej z mechanizmu cyklu przemocy, braku odpowiedzialności za zdrowie i życie własne i dzieci, zaburzeń snu, utraty szacunku do siebie, zaniżonego poczucia własnej wartości, poczucia winy, wstydu, nieświadomości podlegania przemocy, nieświadomości prawa do obrony siebie, itd. Prócz czynników zewnętrznych, takich jak finansowa zależność od sprawcy, uwarunkowania kulturowo-religijne i środowiskowe, osoba doświadczająca przemocy w rodzinie pozostaje w związku przemocowym w wyniku działania mechanizmów przemocy.

Stosowanie przemocy przez sprawców jest niezwykle nagradzającym sposobem sprawowania władzy, kontroli i podporządkowywania ofiar swojej woli. Wśród przyczyn stosowania przemocy w rodzinie przez sprawców podaje się: przeciążenie problemami, silnymi emocjami, brak wystarczających umiejętności konstruktywnego radzenia sobie z emocjami, kontrolowania własnej agresji i wrogości, brak porozumiewania się z otoczeniem, współdziałania, rozumienia potrzeb innych ludzi, obciążenie przez wzorce kulturowo-środowiskowe, akceptujące przemoc we wzajemnych kontaktach w roli ojca, męża, brak wiedzy o człowieku i życiu, skłonność do sadyzmu, poczucie niskiej wartości, bezradność, nadużywanie i substancji psychoaktywnych, uzależnienie.

Tłumacząc stosowanie przemocy w rodzinie sprawca m. in.: kwestionuje swoją odpowiedzialność przekonując, iż podlega zewnętrznym siłom, nad którymi nie panuje (przypadek, wypadek, działanie niezamierzone) kwestionuje szkodę przekonując innych, kwestionuje wiarygodność ofiary odbierając prawo osobom, które ucierpiały do nazywania siebie ofiarami jego czynów (nazywa swoje czyny aktem słusznej zemsty, kary), potępia potępiających, odwracając uwagę od czynu lub tłumacząc, że wszyscy tak robią, wobec tego ocena jest nieadekwatna, odwołuje się do wyższych racji, np. do przekonania o dobrych metodach wychowawczych lub broniąc dobrego wizerunku swojego i rodziny, który ofiara niszczy. Sprawca stosuje zwykle jednocześnie kilka technik manipulacji, odwołując się do najróżniejszych uczuć, zmieniając taktykę, gdy któraś z technik zawodzi.

Złożona natura zjawiska w rodzinie sprawia, że żadna z instytucji w pragmatyce swoich działań nie jest w stanie sama wypracować skutecznych strategii i metod, a działania wybiórcze, nie obejmujące całego systemu rodzinnego i prowadzone przez różne instytucje bez porozumienia między nimi, przyczynić się mogą do wtórnej wiktyimizacji ofiar przemocy i opóźnień w realizacji pracy socjalnej, psychologicznej, pedagogicznej oraz działań organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości.

4. Skala zjawiska przemocy w rodzinie

W województwie podkarpackim w każdej ze 160 gmin funkcjonują Gminne Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Pierwszy sygnał o tym, że w danej rodzinie dzieje się źle trafia najczęściej do Policji, jako jednego z podmiotów władnych do założenia „Niebieskiej Karty”.

Wydział Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie pozyskuje corocznie informacje dotyczące przemocy domowej z ośrodków

pomocy społecznej funkcjonujących na terenie województwa podkarpackiego. Według danych PUW skala przemocy domowej w województwie podkarpackim na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje tendencję wzrostową. Grupę najczęściej poszkodowanych osób w wyniku przemocy w rodzinie stanowiły kobiety oraz dzieci. Najrzadziej ofiarami przemocy byli mężczyźni, zaś mężczyźni są zdecydowanie najczęściej sprawcami przemocy.

Zgromadzone dane Komendy Powiatowej Policji w Ropczycach, Miejsko-Gminnych i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej i Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej oraz ich analiza wskazuje, że w okresie 2011-2015 na terenie powiatu ropczycko-sędziszowskiego łącznie odnotowano założenie 793 Niebieskich Kart dla sprawców przemocy w rodzinach, z czego największa liczba założonych kart przypada na jednostki policji - 536. Dane policyjne za okres 2011-2015 wskazują 1266 interwencji w gospodarstwach domowych związanych z zaistnieniem przemocy w rodzinach. W wyniku podejmowanych interwencji zostało wszczętych 219 postępowań wobec osób stosujących przemoc na podstawie art. 207 KK, z czego następnie odnotowano 98 umorzonych postępowań. Łączna liczba skierowanych do Sądu oskarżeń przeciwko osobom stosującym przemoc wyniosła 121 spraw.

Liczba interwencji domowych i założonych Niebieskich Kart w okresie 2011-2015

Rok	Liczba Interwencji domowych	Liczba sporządzonych Niebieskich Kart	Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej *			Liczba tymczasowo izolowanych sprawców przemocy			Liczba sprawców przemocy domowej będących pod wpływem alkoholu			Liczba wszczętych postępowań na podst. art. 207 KK (znęcanie psychiczne lub fizyczne nad osobą)	Liczba umorzonych postępowań na podst. art. 207 KK (znęcanie psychiczne lub fizyczne nad osobą)	Liczba skierowanych do Sądu aktów oskarżeń na podst. art. 207 KK
			K	M	N	K	M	N	K	M	N			
2011	849	119	145	28	30	2	29	0	2	59	0	53	28	25
2012	81	81	79	7	58	0	53	0	3	65	0	34	15	19
2013	78	78	81	10	44	0	40	0	1	68	0	39	15	24
2014	150	150	134	13	105	2	66	0	2	80	0	53	18	35
2015	108	108	102	5	87	0	69	1	2	67	0	40	22	18
Łącznie	1266	536	541	63	324	4	257	1	10	280	0	219	98	121

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Ropczycach

* K,M,N- kobiety, mężczyźni, nieletni do 18 r.ż.

Na podstawie danych statystycznych z Zespołów Interdyscyplinarnych ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działających na terenie powiatu ropczycko-

sędziszowskiego wynika, że w latach 2011-2015 zjawisko przemocy w rodzinie dotyczyło 681 rodzin. W tym okresie w 793 przypadkach uruchomiono „Niebieskie Karty”, a przemocy głównie doświadczały kobiety i dzieci. Ponadto uzyskane dane wskazują na bezpośredni związek zjawiska przemocy w rodzinie ze zjawiskiem nadużywania alkoholu. Z danych uzyskanych od jednostek policji wynika, iż 291 sprawców przemocy spośród 552 było podczas podejmowanych interwencji pod wpływem alkoholu.

Liczba Niebieskich Kart złożonych i osoby pokrzywdzone przemocą w gminach powiatu ropczycko-sędziszowskiego w latach 2011-2015

Gminy	Liczba złożonych Niebieskich Kart 2011-2015	Liczba rodzin uwikłanych w przemoc domową 2011-2015	Liczba pokrzywdzonych kobiet 2011-2015	Liczba pokrzywdzonych mężczyzn 2011-2015	Liczba pokrzywdzonych nieletnich do 18 r.ż.
Ropczyce	262	232	243	37	281
Sędziszów Małopolski	253	206	263	18	87
Ostrów	107	108	104	10	5
Wielopole Skrzyńskie	92	69	71	7	34
Iwierzycze	79	66	62	13	7
Łącznie	793	681	743	85	414

Źródło: Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działające na terenie powiatu ropczycko-sędziszowskiego

Liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie w gminach powiatu ropczycko-sędziszowskiego w latach 2011-2015

Gminy	Liczba sprawców przemocy*			Liczba rodzin w gminach, w których skutecznie rozwiązano problem przemocy
	K	M	N	
Ropczyce	4	228	0	130
Sędziszów Małopolski	11	180	0	131
Ostrów	2	108	0	72
Wielopole Skrzyńskie	5	65	0	41
Iwierzycze	2	58	0	68
Łącznie	24	639	0	442

Źródło: Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie działające na terenie powiatu ropczycko-sędziszowskiego

* K,M,N- kobiety, mężczyźni, nieletni do 18 r.ż.

Łączna liczba sprawców przemocy w rodzinach to 663 osoby w tym największą liczbę stanowili mężczyźni 639 osób, również kobiety stosowały przemoc w rodzinach odnotowano łącznie 24 przypadków, nie odnotowano natomiast stosowania przemocy w rodzinach ze strony nieletnich do 18r.ż. Z analizy danych przekazanych przez Zespoły Interdyscyplinarne wynika, że spośród 681 dotkniętych przemocą w przypadku 442 rodzin skutecznie udało się rozwiązać problem przemocy.

Z danych Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Lubzinie wynika, że w latach 2011-2015 spośród wszystkich 238 osób objętych interwencją kryzysową i natychmiastową pomocą psychologiczną 37 osób skorzystało z pomocy ze względu na doświadczanie przemocy w rodzinie, natomiast ze schronienia w hostelu skorzystało 12 osób, w tym 1 mężczyzna, 3 kobiety i 8 dzieci. W 9 przypadkach uruchomiono procedurę Niebieskiej Karty, poprzez skierowanie wniosku do właściwych gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Spośród wszystkich 631 osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego w Ośrodku w latach 2011-2015, osobom dotkniętym przemocą w rodzinie udzielono 62 porady specjalistyczne, w tym 39 porad psychologicznych, 31 porad prawnych i jedną poradę socjalną (*ogólnie w POIK udzielono w okresie 2011-2015 około 1100 porad*). Ponadto do udziału w „Programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie z terenu powiatu ropczycko-sędziszowskiego” w latach 2011-2015 było skierowanych 210 mężczyzn, spośród których 26 uczestniczyło w ww. programie. Ostatecznie program korekcyjno-edukacyjny ukończyło 15 osób. W spotkaniach grupy wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy w rodzinie, realizowanych przez Ośrodek, brało systematycznie udział 13 osób.

Analiza danych Komendy Powiatowej Policji w Ropczycach, Miejsko-Gminnych i Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej i Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej potwierdza, że zjawisko przemocy w rodzinie dotyka mieszkańców powiatu ropczycko-sędziszowskiego. Uzyskane w trakcie badań liczby wskazują na niekorzystne tendencje wzrostowe w kierunku zwiększania się liczby rodzin poszkodowanych w wyniku stosowania przemocy. Najczęściej identyfikowanymi ofiarami przemocy w rodzinie są kobiety i dzieci. Natomiast osobami podejrzanymi o stosowanie przemocy najczęściej są mężczyźni. Najczęściej występujące w rodzinach typy przemocy to: przemoc psychiczna, następnie fizyczna oraz coraz częściej pojawiająca się przemoc ekonomiczna.

W badanym czasie instytucje powiatowe oraz gminne podejmowały szereg działań związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinach. Niemniej na podstawie uzyskanych danych liczbowych wnioskujemy, iż istnieje potrzeba zintensyfikowania działań interdyscyplinarnych pomiędzy instytucjami realizującymi zadania związane z przemocą. Aby następnie przez właściwe oddziaływania i profilaktykę stopniowo ograniczać skutki przemocy. Osoby doświadczające przemocy nie zawsze potrafią otwarcie przyznać się do występowania tego problemu ze względu na wstyd, strach, poczucie winy, z tego też powodu przemoc w rodzinie nadal jest zjawiskiem trudnym do zdiagnozowania.

5. Charakterystyka lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Na terenie województwa podkarpackiego działają 4 Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie: w Nowej Sarzynie, Lesku, Korytnikach i Gorzycach, z pomocy których mogą korzystać mieszkańcy naszego powiatu doświadczający przemocy w rodzinie. Ponadto na terenie województwa swą działalność prowadzi 14 ośrodków interwencji kryzysowej, spośród których 9 oferuje miejsca całodobowego schronienia, w tym Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Lubzinie z 4 miejscami hostelowymi. Osoby poszkodowane przemocą mogą korzystać z pomocy w 50 punktach interwencji kryzysowej działających na terenie województwa oraz oferty kilku organizacji pozarządowych zlokalizowanych głównie na terenie miasta Rzeszowa, obejmujących swą pomocą osoby doświadczające przemocy w rodzinie z terenu województwa, m. in. Podkarpacki Ośrodek Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego i Stowarzyszenie Nowy Horyzont.

W powiecie ropczycko-sędziszowskim lokalny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie rozumiany jest jako zespół instytucji działających na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy, wraz z ich potencjałem kadrowym, kompetencyjnym, instrumentami pomocy i wsparcia, procedurami postępowania, zasobami rzeczowymi i finansowymi, wzajemnie ze sobą współpracujących w sposób skoordynowany. Zasobami powiatu ropczycko-sędziszowskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy rodzinie są następujące służby i instytucje wraz z potencjałem organizacyjnym oraz specjalistami z różnych dziedzin:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach i działający w strukturach Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Lubzinie;
- Miejsko-Gminne i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej;
- Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Komenda Powiatowa Policji w Ropczycach wraz z podległymi jednostkami;
- Prokuratura Rejonowa w Ropczycach;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna;
- Placówki oświatowe- szkoły wszystkich poziomów kształcenia;
- Zespół Opieki Zdrowotnej i placówki ochrony zdrowia;
- organizacje pozarządowe;
- instytucje kościelne.

Natychmiastowej pomocy osobom poszkodowanym w wyniku przemocy domowej udziela Policja mająca zapewnić bezpieczeństwo oraz służba zdrowia udzielająca ofiarom przemocy pomocy medycznej, jak również Gminne i Miejsko – Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie z Powiatowym Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej. Są to często pierwsze instytucje, do których zgłaszają się osoby chcące uzyskać pomoc.

Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Lubzinie, działający w strukturach Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach, w ramach interwencji kryzysowej udziela pomocy i wsparcia mieszkańcom powiatu ropczycko-sędziszowskiego znajdującym się w sytuacji kryzysu, w tym dotkniętych przemocą w rodzinie. Osoby zgłaszające się do POIK mają możliwość korzystania z poradnictwa specjalistycznego: psychologicznego, prawnego, pedagogicznego, rodzinnego i socjalnego. Ponadto osoby dotknięte przemocą w rodzinie lub znajdujące się w sytuacji kryzysowej, która uniemożliwia im pobyt w miejscu zamieszkania, mogą skorzystać

z tymczasowego, całodobowego schronienia w hostelu. W Ośrodku funkcjonuje też przyjazny pokój przesłuchań dzieci, certyfikowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości i Fundację Dzieci Niczyje, który ma na celu ochronę małoletniego świadka lub osoby pokrzywdzonej w czasie jego uczestnictwa w procedurze związanej z zebraniem materiału dowodowego dla potrzeb wymiaru sprawiedliwości. Ośrodek prowadzi również działalność profilaktyczną, informacyjną i edukacyjną, skierowaną do różnych grup mieszkańców powiatu oraz realizuje szkolenia w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowane do kadr pomocy społecznej z terenu powiatu i przedstawicieli współpracujących służb i instytucji. Działania Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Lubzinie podejmowane są na rzecz osób w szczególności poprzez bieżące współdziałanie z instytucjami i jednostkami tworzącymi lokalny system pomocy i wsparcia dla tych osób.

6. Cele, zadania i wskaźniki osiągnięcia celów Programu

Przy opracowaniu Programu przyjęto następujące założenia:

1. Nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka.
2. Istnieje potrzeba zwiększenia świadomości praw osobistych ofiar przemocy.
3. Należy ograniczyć zjawisko przemocy w rodzinie.
4. Osobom uwięzonym w przemoc w rodzinie należy zapewnić bezpieczeństwo oraz profesjonalną pomoc.

Głównym celem Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016-2020 pn. Rodzina bez przemocy jest zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w powiecie ropczycko-sędziszowskim.

Spodziewane efekty realizacji programu to:

1. Zmiana postawy społeczeństwa wobec przemocy w rodzinie.
2. Pogłębienie wiedzy społeczeństwa o zjawisku przemocy w rodzinie i sposobach radzenia sobie z tym problemem.
3. Zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie.
4. Świadczenie pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
5. Prowadzenie różnorodnych form oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
6. Zwiększenie kompetencji zawodowych osób profesjonalnie pomagającym osobom uwięzonym w przemoc w rodzinie.

Cel główny będzie realizowany poprzez poniższe cele szczegółowe – priorytety:

Priorytet I
Profilaktyka przeciwdziałania przemocy, w tym promowanie i wdrożenie
prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach
zagrożonych przemocą w rodzinie

Zadania:

1. Publikacja treści podnoszących poziom świadomości i wrażliwości społecznej wobec zjawiska przemocy w rodzinie, upowszechniających wiedzę na temat przemocy w rodzinie, sposobów jej przeciwdziałania oraz możliwości uzyskania pomocy.
2. Realizacja działań w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, do różnych grup odbiorców (np. rodzice, uczniowie).
3. Opracowanie, wydanie oraz dystrybucja materiałów informacyjnych i edukacyjnych, publikacji promujących pozytywne wzory wychowawcze, prawidłową komunikację i umiejętności społeczne.
4. Opracowanie i rozpowszechnianie w lokalnym środowisku informatorów o instytucjach udzielających pomocy mieszkańcom powiatu znajdujących się w sytuacji przemocy w rodzinie.

Priorytet II
Pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie i ochrona ofiar
przemocy w rodzinie

Zadania:

1. Udzielanie natychmiastowej pomocy psychologicznej i wsparcia osobom doświadczającym przemocy i będącym jej świadkami.
2. Zapewnienie tymczasowego schronienia w hostelu Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Lubzinie lub Specjalistycznych Ośrodkach Wsparcia dla Ofiar Przemocy mieszkańcom powiatu będącym w sytuacjach kryzysowych, związanych z przemocą.
3. Prowadzenie działań mających na celu wsparcie specjalistyczne osób i rodzin, (np. poradnictwo specjalistyczne, oddziaływania samopomocowe, terapia itp.).
4. Realizacja przesłuchań małoletnich poszkodowanych/świadków zgodnie z określonymi standardami w tzw. *przyjaznym pokój przesłuchań dzieci* oraz (w miarę możliwości) dorosłych – ofiar przemocy w rodzinie, w tym osób doświadczających przemocy seksualnej.
5. Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie (m. in. umieszczenie dziecka u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej).

Priorytet III
Działania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Zadania:

1. Wdrożenie postępowania w ramach procedury Niebieska Karta w rodzinach dotkniętych przemocą.
2. Wdrażanie działań wobec osób podejrzewanych o stosowanie przemocy w rodzinie (m. in. doraźne izolowanie sprawcy od ofiary, wszczęcie postępowania przygotowawczego, zawiadomienie organów ścigania o przestępstwie przemocy w rodzinie).
3. Prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, terapeutycznych itp. wobec sprawców przemocy w rodzinie, w zależności od potrzeb i możliwości.

Priorytet IV
Wzmacnianie kompetencji służb i instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zadania:

1. Organizowanie i realizacja różnych form edukacyjnych i wsparcia (szkolenia, konferencje, warsztaty, grupy samopomocowe, superwizja itp.) zgodnie z bieżącym zapotrzebowaniem oraz udział przedstawicieli służb i instytucji tworzących lokalny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Integracja działań instytucji w zakresie problemu przemocy w rodzinie i wspieranie współpracy interdyscyplinarnej.
3. Diagnoza sytuacji lokalnej i potrzeb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

7. Realizatorzy Programu, finansowanie, monitoring i ewaluacja Programu

Zakłada się, że *Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie projekt pn. „**RODZINA BEZ PRZEMOCY**”* będzie realizowany w latach 2016 – 2020. Realizatorami założonych działań w ramach programu będzie Powiat Ropczycko-Sędziszowski – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach wraz z Powiatowym Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej - jako koordynator oraz inne instytucje zgodnie z kompetencjami, działające w obszarze przeciwdziałania przemocy rodzinie, w tym w szczególności:

- Miejsko-Gminne i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu;
- Komenda Powiatowa Policji w Ropczycach wraz z podległymi jednostkami;

- Prokuratura Rejonowa w Ropczycach,
- Sąd Rejonowy w Ropczycach,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Placówki oświatowe- szkoły wszystkich poziomów kształcenia,
- Zespół Opieki Zdrowotnej i placówki ochrony zdrowia;
- organizacje pozarządowe, instytucje kościelne;
- inne.

Realizacja części zadań nie wymaga dodatkowych nakładów finansowych, co wynika z realizacji zadań statutowych realizatorów programu. Ponadto do realizacji zadań określonych w programie wykorzystywane będą środki przekazane lub pozyskane z następujących źródeł finansowania:

- Powiat Ropczycko-Sędziszowski,
- Podkarpacki Urząd Wojewódzki,
- środki pozabudżetowe, pozyskiwane z różnych programów (krajowych, unijnych),
- inne źródła.

Monitoring i ewaluacja Programu będzie prowadzona corocznie, po upływie roku od przyjęcia niniejszego Programu i obejmować będzie zbieranie danych ilościowych i jakościowych od instytucji zaangażowanych w realizację Programu przy pomocy stosowanych narzędzi badawczych.

Bibliografia

1. Barea Consuelo, *Poradnik dla ofiar przemocy. Metody wykrywania i przeciwdziałania przemocy w rodzinie*, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2010;
2. Polanowski Jarosław, *Przeciwdziałanie przemocy rodzinie. Prawo i praktyka*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPA, Warszawa 2008;
3. Herzberger Sharon D., *Przemoc domowa. Perspektywa psychologii społecznej*, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa, 2002;
4. James Richard K., Gilliland Burl E., *Strategie interwencji kryzysowej. Pomoc psychologiczna poprzedzająca terapię*, Wydawnictwo Edukacyjne PARPA, Warszawa, 2006;
5. Kądziała Katarzyna, *Europejskie prawo wobec przemocy w rodzinie*, [w:] Niebieska Linia Nr 2/43/2006, Instytut Psychologii Zdrowia, Warszawa, 2006;

Strony internetowe:

<https://www.mpips.gov.pl/przeciwdzialanie-przemocy-w-rodzinie-nowa/>

<https://www.ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/przeciwdzialanie-przemocy-wobec-dzieci/>

<http://statystyka.policja.pl/>

<http://www.niebieskalinia.pl/>

<http://www.parpa.pl/>

<http://fdn.pl/>

Harmonogram realizacji
Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016-2020
pn. RODZINA BEZ PRZEMOCY

Głównym celem Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie.

Priorytet	Zadanie	Wskaźniki osiągnięcia celu	Realizatorzy, partnerzy	Termin realizacji
I. Profilaktyka przeciwdziałania przemocy, w tym promowanie i wdrożenie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie	1. Publikacja treści podnoszących poziom świadomości i wrażliwości społecznej wobec zjawiska przemocy w rodzinie, upowszechniających wiedzę na temat przemocy w rodzinie, sposobów jej przeciwdziałania oraz możliwości uzyskania pomocy.	- liczba publikacji, artykułów, informacji, opracowań własnych itp.	PCPR- POIK, organizacje pozarządowe, inne	minimum 12 w każdym roku 2016-2020
	2. Realizacja działań w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, do różnych grup odbiorców (np. rodzice, uczniowie).	-liczba zajęć, warsztatów, prelekcji, szkoleń, -liczba odbiorców, beneficjentów,	PP-P, jednostki systemu oświaty, KPP, inne	minimum 6 w każdym roku 2016-2020
	3. Opracowanie, wydanie oraz dystrybucja materiałów informacyjnych i edukacyjnych, publikacji promujących pozytywne wzory wychowawcze, prawidłową komunikację i umiejętności społeczne.	- rodzaj i liczba materiałów informacyjnych,	PP-P, jednostki systemu oświaty, KPP, inne	minimum 6 w każdym roku 2016-2020
	4. Opracowanie i rozpowszechnianie w lokalnym środowisku informatorów o instytucjach udzielających pomocy mieszkańcom powiatu znajdujących się w sytuacji przemocy w rodzinie.	- liczba informatorów,	PCPR- POIK, KPP , inne	minimum 1 w każdym roku 2016-2020
II. Pomoc osobom doświadczającym	1. Udzielanie natychmiastowej pomocy psychologicznej i wsparcia osobom doświadczającym przemocy i będącym jej	-liczba osób objętych udzielonej interwencją kryzysową,	PCPR -POIK,	2016-2020

przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie	świadkami.			
	2. Zapewnienie tymczasowego schronienia w hostelu Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Lubzinie lub Specjalistycznych Ośrodkach Wsparcia dla Ofiar Przemocy mieszkańcom powiatu będącym w sytuacjach kryzysowych, związanych z przemocą.	-liczba osób, którym udzielono schronienia w POIK ze względu na przemoc w rodzinie, -liczba osób skierowanych do lub SOW ze względu na przemoc w rodzinie, -liczba osobodni pobytu ofiar przemocy w hostelu POIK,	PCPR -POIK, OPS,	2016-2020
	3. Prowadzenie działań mających na celu wsparcie specjalistyczne osób i rodzin, (np. poradnictwo specjalistyczne, oddziaływania samopomocowe, terapia itp.).	-rodzaj i liczba udzielonych porad specjalistycznych w tym psychologicznych prawnych, pedagogicznych, socjalnych, innych, - liczba osób objętych poradnictwem specjalistycznym, - liczba osób objętych samopomocą, - liczba osób objętych terapią,	PCPR -POIK,	2016-2020
	4. Realizacja przesłuchań małoletnich poszkodowanych/ świadków zgodnie z określonymi standardami w tzw. <i>przyjaznym pokój przesłuchań dzieci</i> oraz (w miarę możliwości) dorosłych – ofiar przemocy w rodzinie, w tym osób doświadczających przemocy seksualnej.	- liczba zrealizowanych przesłuchań, - liczba osób informowanych o możliwości uzyskania pomocy w specjalistycznych placówkach,	PCPR -POIK, SR, inni	2016-2020
	5. Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie (m.	- liczba dzieci umieszczonych u innej, niezamieszkującej	OPS, PCPR-PP-P, KPP, SR, inne	2016-2020

	in. umieszczenie dziecka u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej).	wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej		
III. Działania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	1. Wdrożenie postępowania w ramach procedury Niebieska Karta w rodzinach dotkniętych przemocą.	-liczba sporządzonych Niebieskich Kart, liczba rodzin, w których zdiagnozowano problem przemocy, -liczba rodzin, w których skutecznie rozwiązano problem przemocy	OPS, PCPR-POIK, PP-P, KPP, GKRPA, ZOZ, jednostki systemu oświaty, organizacje pozarządowe, inne	2016-2020
	2. Wdrażanie działań wobec osób podejrzewanych o stosowanie przemocy w rodzinie (m. in. doraźne izolowanie sprawcy od ofiary, wszczęcie postępowania przygotowawczego, zawiadomienie organów ścigania o przestępstwie przemocy w rodzinie).	- liczba podejrzanych sprawców przemocy tymczasowo izolowanych, - liczba wszczętych postępowań przygotowawczych, - liczba zawiadomień organów ścigania o przestępstwie przemocy w rodzinie	KPP, SR, PR	2016-2020
	3. Prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, terapeutycznych itp. wobec sprawców przemocy w rodzinie, w zależności od potrzeb i możliwości.	- liczba zrealizowanych programów korekcyjno-edukacyjnych, - liczba zrealizowanych programów terapeutycznych,, - liczba skierowanych osób do programów, - liczba osób, które uczestniczyły w zajęciach, - liczba osób, które	PCPR- POIK, OPS, GKRPA, ZOZ, SR, kuratorzy, PR, KPP, GKRPA, ZOZ,	minimum 1 w każdym roku 2016-2020

		ukończyły program,		
IV. Wzmacnianie kompetencji służb i instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie	1. Organizowanie i realizacja w różnych form edukacyjnych i wsparcia (szkolenia, konferencje, warsztaty, grupy samopomocowe, spotkania robocze, superwizja itp.) zgodnie z bieżącym zapotrzebowaniem oraz udział przedstawicieli służb i instytucji, tworzących lokalny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	- liczba zorganizowanych szkoleń, konferencji, warsztatów, grup samopomocowych, spotkania robocze, superwizji, itp. - liczba uczestników, beneficjentów,	OPS, PCPR-POIK, KPP, GKRPA, SR, PR, ZOZ, PP-P, jednostki systemu oświaty, inne	2016-2020
	2. Integracja działań instytucji w zakresie problemu przemocy w rodzinie i wspieranie współpracy interdyscyplinarnej.	- liczba posiedzeń ZI i grup roboczych w ramach zawartego porozumienia o współpracy w ZI,	ZI, PCPR-POIK,	2016-2020
	3. Diagnoza sytuacji lokalnej i potrzeb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	- diagnozowanie środowiska lokalnego pod kątem przemocy w rodzinie, - diagnoza potrzeb, ocena zasobów pomocy społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	OPS, PCPR-POIK, KPP, GKRPA, SR, PR, ZOZ, PP-P, jednostki systemu oświaty, inne	2016-2020

